

Výber z tvorby

P. Vševlada Jozefa Gajdoša, OFM

(1907 - 1978)

P. Vševlad Jozef Gajdoš, OFM, ktorý sa narodil v Mani (okres Nové Zámky), bol všestranným človekom: bol doktorom filozofie, historikom, knihovníkom aj pedagógom. Pôsobil na viacerých miestach, istý čas aj v Nových Zámkoch, keď vyučoval na štátnom gymnáziu v školskom roku 1946/47.

Františkánom sa stal v roku 1924 v Trnave. V rokoch 1938-1946 vyučoval ako stredoškolský profesor na františkánskom gymnáziu v Malackách, kde pôsobil až do svojho núteného odchodu. V školskom roku 1946/47 pôsobil na štátnom gymnáziu v Nových Zámkoch. V roku 1947 bol na základe vykonštruovaných výpovedí obvinený z protištátnej činnosti a bol zatknutý. Vo väzniciach si odpykal trest osem a pol roka. Po prepustení z väzenia sa usadil v Mani. Zamestnal sa v Matici slovenskej ako dokumentátor pri usporiadaní starých historických knižníc.

Bol mimoriadne plodným autorom a členom viacerých vedeckých a kultúrnych spoločností. V r. 1935 založil v Bratislave časopis františkánskych bohoslovcov s názvom „Františkánsky obzor“. Hojne písal aj do dennej tlače a popularizačných časopisov. Jeho historický výskum sa sústreďoval predovšetkým na poznanie františkánskych knižníc a archívov, a to domácich, sčasti aj zahraničných. Prevažnú časť jeho diela tvorí história. Sú to najmä diela o dejinách františkánskej rehole, o Antonovi Bernolákovi a bernolákovcoch, o historických knižniciach a cenných rukopisných pamiatkach.

Objavil niekoľko staroslovienskych pamiatok, spísal inkunábuly františkánskych knižných fondov, všímal si pôsobenie františkánov na Slovensku i medzi Slovákami v maďarskom

prostredí a osobitne sa venoval skúmaniu podielu slovenských františkánov na tvorbe slovenskej literatúry.

Pre slovenskú literárnu históriu sú zvlášť cenné Gajdošove práce spojené s nájdením časti knižnice a archívu Antona Bernoláka v Nových Zámkoch (1961). Urobil súpis tu objavených kníh a rukopisov. Medzi nimi bol aj doteraz neznámy rukopisný zoznam kníh pre budúcich kňazov (Nová bibliotheca theologica selecta), ako aj rukopis prednášok o poľnohospodárstve (Perceptiones de agrorum cultu), ktorý Gajdoš preložil do slovenčiny. V niekoľkých prácach objasnil doteraz neznáme skutočnosti zo života a diela A. Bernoláka. Po r. 1970 nemal už príležitosti publikovať doma, dokonca sa pod jeho menom nesmeli ani citovať v iných dielach, preto jeho práce vychádzali v USA a Kanade. Jeho kniha "Františkáni v Slovenskej literatúre" bola vydaná v Clevelande, Ohio.